

alno stran vzdrževanja organizacijskega aparata je prepustiti poverjeništvom, da skrbe za gospodarsko podlago rednega poslovanja organizacijske uprave.

8. Člani uprave naj bodo oni, ki so čimmanj odvisni od oblasti in režimov. Nagle in nepričakovane politične izpremembe naj ne bodo preveč odmeva v naši organizaciji. To je nam samo v škodo. Zato bi bilo treba v pravila vnesti, da v odbore vstopijo lahko le oni, ki imajo stalnost in stalna mesta, v nasprotnem slučaju se je na vsaj do skrajnosti držati tega principa. Tudi ni primerno, da so v odboru uradniki ministrstva in nadzorniki ter člani s sličnimi položaji, ker so isti vedno vezani in nimajo tako prostih rok ter ne morejo zavzeti strogo stanovskega stališča in interesov. To naj se prakticira le v izjemnih, res uvaževanja vrednih slučajih, pri stanovsko samoniklo izkristaliziranih osebnostih.

K temu pripominjamo, da je prišel Činovniški Savez že resno razmišljati, da bi se organiziral na sindikalni podlagi, kar mora biti tudi za učitelstvo ideal, če hočemo stoniti na pot, da bomo prišli iztrebiti korupcijo in partizanstvo in resno braniti stanovske interese.

Enako se je pri Činovniškem Savezu ventiliralo vprašanje, da bi bil v Beogradu (kot centrali) le poslovni predsednik, poleg njega pa naj bi se izvolil iniciativni predsednik, ki bi bil lahko tudi izven Beograda. Obema bi se opredelil delokrog in naloga.

Pri UJU se je tudi že sedaj pokazala potreba ožjega iniciativnega odbora.

RADOSLAV KNAFLIČ:

Proglas-Deklaracija.

(Dalje.)

Člen VII. proglasa namigava, da naša dosedanja stanovska politika ni bila prava, da si ni znala tekot 36 let prirediti onega uzleđa in onega stališča (pozicije), da bi to bila vsa javnost, vsak režim in vsak politični činitelj uvaževal kot predstavljajočo stanju...

Vsebinska tega člena proglasa je žaljiva za vse one mnoge naše delavne, zlasti starejše člane v organizaciji, ki so že pred 40 leti snovali načrte za njeno ustanovitve in so potem kovali v njeni kovanci vse svoje življenje za boljši njen razvoj. Proglas se je s tem členom predrzno povzpela na sodni stol, da si nje govorniki menda ne more prav poimeti, koliko truda, skrbi dušnih moči, a tudi stroškov so žrtvovali posamezniki na njen žrtvenik. In vendar bi bil pisatelj lahko izbral primernejše besedilo na primer:

»Trdno smo odločeni vse storiti, da priborimo svoji (ne naši) organizaciji še večji ugled in tako trden položaj, da to bo morala vsa javnost, vsak režim in vsak politični činitelj še v višji meri uvaževati nego doslej...«

Člen IX. Določbe tega člena v proglasu so naravnost škodljive. Politiko proučavati je znanost, koja se predava celo na vseučiliščih. Nobeden osnovnošolski učitelj se ne more zlahka tega predavanja udeleževati: zato se pečajo med nami s to stroko samouki (avtodidakti). Vsi ti so globokomisleci, ki si pridobes časom toliko razširjenega obzorja, da nadkrilijo daleč vse one svoje tovariše, ki se s političnimi vprašanji le toliko pečajo, v kolikor to nanese vsakdanja mo-

ra, ki bi sestojal iz zastopnikov cele države in bi daljale iniciativno, poslovnemu (izvršnemu) odboru UJU v Beogradu. Aparat Glavnega Odbora je predrag.

Ta misel bi se dala dobro realizirati in bi se dalo poslovanje naše organizacije zelo pospešiti in ojačiti, če bi lahko izvolili izmed svojih najboljših iniciativnih organizatorjev predsednika izven Beograda.

Nuina potreba bi bila, da bi ta iniciativni predsednik skliceval po možnosti mesečno in ob nujnih slučajih tudi izven tega na sejo vse predsednike poverjeništev v najprikladnejšem centru države izven Beograda, kjer bi v rednih sejah sklepali o nujnih potrebah, korakih in delovanju našega Udruženja.

Ta iniciativni ožji odbor bi sestojal iz iniciativnega predsednika UJU, iz vseh predsednikov poverjeništev in iz poslovnega predsednika UJU ter poslovnega tajnika UJU iz Beograda.

Sklepe tega iniciativnega ožjega odbora bi izvrševal poslovni predsednik v Beogradu skupno s poslovnim ožjim (izvršnim) odborom v Beogradu, ki bi se lahko sestajal tedensko na seje in bi reševal tudi druge tekoče zadeve, ki pridejo na udruženje.

Na ta način bi se naša centrala v Beogradu tudi iniciativno močno okrepila in bi se dvignilo delovanje Udruženja z ozirom na potrebe vseh poverjeništev v državi. Stvoril bi se na ta način tudi reden osebni kontakt med našo centralo in vsemi poverjeništvom, kar bi bilo v veliko korist učitelstva in česar nam sedaj manjka.

rebiti samo takozvana gostilniška priloženost. Globokomislece najdemo v vseh stanovih in v vseh političnih strankah. Naravno je, da pridejo ti s svojimi nazori zlasti, če so tudi dobri govorniki, kmalu na površje ter se odlikujejo v svoji stroki. O teh trde poslušalci, da se za politiko izpostavljajo (eksponirajo). Po pomenu tuke »eksponirani« bi ti ne smeli postati ne predsedniki in odborniki učiteljskih društev ne člani ožjega oziroma širšega sosveta, a še manje poverjeniki organizacije. V političnih strokah najbolj izvedene in najsposobnejše glave bi morale ždeti skrite, nepoznane in neizkoriščane v kotu zadržati za organizacijo, na njen oder pa se naj postavijo političnih strok nevede osebe, omejenega političnega obzorja. Ti naj potem vodijo organizacijo tako da si bode ta v smislu besedila tega člena pridobila tolik ugled in takšen položaj (pozicijo), da jo bode morala vsa javnost, vsak režim, vsak politični činitelj uvaževati! Obratno bi se ne smel nobeden teh uravnikov (funkcionarjev) potegovati za poslaniški mandat v narodno »kunsčino«.

Sicer pa izgovarja besedilo tega člena nekaj visoko nad oblaki nedosegljivega. Proglas naj stopi iz te svoje nedosegljive višine na zemljo, na koji živimo, ter nam naj imenuje sredstva, naj nam rokaže pota po kolih hodeč naj to dosežemo pri klerikalnih politikih in njihovi javnosti. Pred tem namreč nimamo samo nobenega uzleđa, temveč oni nas pred narodom v enomer ponižujejo, kjer in kadar le morejo, nobeno sredstvo jim ni v to svrhu dosti slabo.

cih podpreti, da je še za silo služilo svojemu namenu. To je bil za malo občno hud udarec in naravno se ni rada odločila za novo stavbo. Največ brige, skrbi in dela je imel pri tem seveda šolski voditelj, ki pa se mu je posrečilo to pereče vprašanje rešiti v popolno zadovoljstvo šole.

Postavili so bližje vasi tik okrajne ceste novo moderno poslopje za štiri razrede in s stanovanji za učitelstvo. Šola obdala obsežen, lepo urejen šolski vrt.

Pokojnik Tominc je bil znan daleč okrog kot izvrsten sadjar, vinogradnik in čebelar. Že pred mnogimi leti je kupil v bližini stare šole zapuščen in zanemaran zemljišče, na katerem je v teku let zasadil krasen vinograd in velik sadovnjak z izbranimi sadnimi vrstami. Sadna drevesca pa je dajal tudi kmetom, tako da se je sadjarstvo v tem kraju močno povzpnilo. Za povzdigo kmetijstva pa je skrbela tudi kmetijska podružnica, ki so jo v Globokem ustanovili in ki jo je vodil pokojnik tovariš do svoje smrti. Tudi dobro uspevalo posojilnico imajo v Globokem, ki ji je bil ustanovitelj in vso dobo njen voditelj pokojnik Tominc. Še na bolniško posteli si je dal pripravi knjige, da je uredil, kar je bilo potreba.

Pokojnik Tominc je visoko cenil pravo tovarštvo. Veselilo ga je, ko so tovariši in prijatelji prihajali v njegovo gostoljubno hišo. Rad jih je povedel v svoj vinograd, kjer jim je postregel z dobro kapljico. Koliko lepši ur smo tam preživeli v prijateljskem pomenku!

IVAN ŠMAJDEK:

Ali moremo biti za Deklaracijo?

(Konec.)

IV.

Ta člen deklaracije zopet povdarja, da se ne smemo dotakniti načel, ki so podlaga naši organizaciji in radi kojih smo tudi včlanjeni. Glasilo naše naj se bori le za materialne zahteve, borbo za načela naj na onusti, ker niso skupna celemu stanu.

Tovariši, ali ne pomislite, da je naša organizacija vse drugačna kot so druge strokovne organizacije? Boriti se imamo vendar za svobodno učitelstvo in svobodno šolo, seveda ne v takem pravcu, kot nam očita naš sprotniki, šolo učiteljstvu, katero hoče mladino vzgajati v dobre državljanke, ki bodo versko strpljivi, ljubili svojega kralja, svojo domovino in državo in tudi spoštovali one, ki vodijo državo v pravi smeri.

V.

Stanovsko moralo, zavest in disciplino je možno utrditi le z značajnim in odkritim nastopanjem proti vsakemu tovarišu, čeravno je nasprotnega naziranja. Značaj in disciplino nam je pokazati tudi v javnosti in vselej štiti tovariša, ako se mu godi krivica. Stanovske morale, zavesti in discipline na ne okrepamo, ako svoji osebni ambiciji v korist podiramo ono, kar so gradili tovariši-idealisti dolgo vrsto let z veliko požrtvovalnostjo in so bili vsled svojega idealnega dela v korist celemu stanu tudi socialno in gmočno oškodovani. Ti tovariši na osebne interese niti mislili niso, ampak le na koristi celote — celoga stanu in njih pridobitve koristijo tudi tovarišem deklarantom.

VI.

Ta člen, tovariši, mi postane nerazumljiv, če čitam II. člen deklaracije. Polno fraz, a stvarnega ni drugega v njem, kot če bo naše glasilo reš zvalo čuvati svobodo stvarne kritike za vse, ne samo za one, ki se udeležujejo v pozitivnem pravcu v duhu deklaracije. Ali ni tako razumljiv?

VII.

Reš bi bilo dobro, da bi si naša organizacija priborila nazaj oni ugled in ono pozicijo, ki jo je imela pred deklaracijo. Sai jo je vsak režim in vsak politični činitelj uvaževal, samo eden ne in ta jo tudi nikdar ne bo. Če pa hočemo pridobiti ugled še pri tem, ki nas ne uvažuje, nam ostane edina možnost, da kapituliramo ter sprejmemo načela in interese, katere ta zahteva, ne pa učiteljstvo. Tovariši deklarantje, potem boste na lahko šteli število učiteljstva v Sloveniji udruženo v UJU, ker tako sramotne kapitulacije ni bilo niti takrat, ko je švigal po nekdanjem Kranjskem Kalteneggerjev bič; potem boste šele uvideli, da take kapitulacije napredno učiteljstvo ne prenese, ampak jo bomo prepustili vam.

VIII.

Tovariši so gotovo že pozabili ali pa sploh ne vedo, da je bila neka politična stranka, ki je prepovedovala učiteljstvu se strokovno organizirati v nekdanji »Zavezi«, kar bi tudi še sedaj isto storila za UJU, a nima več tiste moči. Vse druge napredne politične stranke

so pa naravnost pridoročale in podpirale našo organizacijo, ker je zastopala glede šolstva iste ideje in načela kot one. Sigurni smo pa lahko, da si nobena stranka, ki bo na vladi, ne bo dala predpisati poti, po koji naj rešuje šolsko-vzgojne probleme od take organizacije, ki je brez idej in načel. Ne vem, kako mislite v parlamentarni državi uveljaviti voliv organizacije, če ne bo mogoče zastopati glede šolske vzgoje skupnega načelnega stališča po čl. III. točke 3., 4., 5. Mogoče mislite, da bodo stranke, organizaciji na lubo, nastobile kompromisno stališče?

IX.

S tem členom pa naravnost odkrivate članom politično svobodo in omejuje člane pravice: zato proč s takimi omejitvami, ker se ž njimi vzgaja do le neznajčaj! Neznajčaj iščejo le osebne koristi, stanovski interesi so jim na deveta briga. Ravno vsled značajev je naša organizacija uživala ugled, in stokrat ljubši mi je značajen tovariš nasprotni organizacije, kot neznajčajen tovariš našega Udruženja.

X.

Glede tega člena sem že omenil, da mora organizacija odločno zahtevati, ne samo braniti, da se moralne in zakonite določbe pri nameščanju tudi izvršujejo. Vse lažje pa uveljaviti svoje zahteve, če pri nameščanju tudi direktno sodeluje, a le v zmislu moralnih in zakonitih določb.

XI.

UJU že pove, da je organizacija za vse učiteljstvo naše države. Kdor izmed učiteljstva pa se ne čuti toliko svobodnega, da bi pristopil k našemu Udruženju, pustimo mu svobodno pot, a ne zaničujemo ga zato, ker ima mogoče tehtne vzroke, ki mu ovirajo pristop; škoda le, da teh vzrokov ali ne more ali noče premagati.

Pristanem pa na to, da sta obstoi in rast naše organizacije mogoča samo na temelju najširše duhovne svobode: a vsak značajen član se bo te duhovne svobode tudi zavedal, jo branil in skušal svoje nazore tudi uveljaviti. Če pa propade s svojimi nazori, bo imel zavest, da je bil značajen in da kot tak ni hotel kapitulirati. In tako so odprta vrata našega Udruženja vsem tovarišem, najsibodo kakršnegakoli svetovnega naziranja. To svobodo smo pa uživali člani našega Udruženja vedno, kar pri nasprotni organizaciji ni tega.

Zato smatram, da značajno učiteljstvo ne potrebuje deklaracije, ker je že brez nje imelo v Udruženju popolno politično in duhovno svobodo, ker pri Udruženju se ni zahtevalo od članov gotovega političnega prepričanja ali gotovega svetovnega naziranja, zahtevalo se je le, da so učitelji naše Kraljevine.

Zato, in pa ker vemo, da nam je le naša organizacija s svojimi jasnimi načeli izvojevala sedanjno pozicijo, ne more biti značajno učiteljstvo za deklaracijo, ki je le polna nasprotujočih si meglenih fraz, brez jasnih načel.

Za načelno, ne osebno borbo!

Izjava.

Glede na članek »Sadašnjost i budućnost« g. Vlade K. Petroviča, priobčen v 12. številki »Učiteljskega Tovariša« smatram za potrebno, da konstatiram nastopno:

Dne 8. februaria t. l. je prispeval v Ljubljano avtor omenjenega članka podpredsednik UJU g. Vlada K. Petrovič v zadevi novih razmer v ljubljanskem poverjeništvu UJU in v zadevi demisijske podpisane in tov. Dostala. Pri tej priliki je stopil gosp. Petrovič ob navzočnosti prič z nama osebno v stik, nahu je priznaval k preklicu demisijske, se je deciderano izjavil proti deklaraciji in je dal prvo pobudo, da se odvzame g. Ivanu Dinniku redakcija »Učiteljskega Tovariša«. Navel je več sredstev, ki jih lahko uporabimo, če hočemo udeležiti svojemu namero.

To v vednost vsem čitateljem zgoraj omenjenega članka.

V Ljubljani, dne 26. marca 1926.

L. Jelenc l. r.

Blaž Tominc †.

V Globokem pri Brežicah je dne 15. marca nepričakovano umrl upokojeni šolski upravitelj Blaž Tominc v starosti 63 let. O pokojniku se lahko trdi, da je bilo vse njegovo življenje en sam delaven dan.

Po dovršenih študijah na mariborskem učiteljskem letu 1882, je služboval nekaj let v mariborskem okraju. Pred kakimi tridesetimi leti pa je prišel v Posavje kot voditelj takrat še dvorazredne šole v Globokem, kjer je ostal do svoje smrti. Tu je čakalo Tomincova ogromno dela. Šola je obstojala le malo let in treba je bilo v marsičem še orati ledino. A on se ni strašil dela, Z njemu lastno vztrajnostjo in energijo se ga je lotil ter ga uspešno vršil celih trideset let. Kmalu je zaslovel po okraju kot izborni šolnik in učiteljstvo breziškega okraja ga je ob prvi priliki izvolilo svojim zastopnikom v okrajni šolski svet, katero častno mesto je zavzemal nepretrgoma nad četrtoletja do ukinitve te institucije. V okrajnem učiteljskem društvu je bil istotako zelo delaven član, zlasti prva leta se je večkrat oglašal z aktualnimi predavanji, podpredsedniško mesto pa je opravljal nad 25 let.

Največjo zaslugo za globoško šolo si je pridobil pokojnik Tominc nedvomno s stavbo novega šolskega poslopja. Občina je sicer imela lično in primerno šolsko poslopje, ki je stalo kakih dvajset let, a nekega leta se je jelo to poslopje nekam pogrezati in pokati, da so ga morali na vseh kon-